

12.7.2002

Demokratia on poliittista liberalismia kansalle. Taloudellinen liberalismi ei sen sijaan ole demokratiaa.

Demokratiaa ei voida luoda tyhjästä, vaan se on historiasidonnaista. Se on vapautta yhden opin vallasta, eikä se ole korkean tai korkeimman johdatusta. Ei ole absoluuttista (ainoa, oikeaa) demokratiaa eikä sille standardimallia. Se on ihmisten yhteistoimintaa ja roolipeliä: on vallan subjekteja ja objekteja. Se on taistelua vallasta ja itse itseään luovaa päätöksentekoa. Se on sopimuksia ja ristiriitojen ratkaisemista rauhanomaisesti.

Kestävää demokratiaa ei tehdä ylhäältä alas eikä tuotu demokratia toimi: tuontidemokratialla rikotaan historiasidonnaiset instituutiot ja mahdollisesti murennetaan vastaanottajien suvereniteettia. Jos järjestys perustuu paktoon ja väkivaltaan, maailmandemokratia on ei-demokratiaa. Ei saa hajottaa demokratian pakkosyötöllä kokemuksen hyväksi osoittamia elämäntapoja ja sosiaalisia siteitä.

Demokratian hyveisiin kuuluu vaatimattomuus ja tasavertaisuus.

Demokratia ei ole järjestelmä, ei varsinkaan kapitalismin hallintojärjestelmä.

Kapitalismia ei määritä poliittinen tai taloudellinen demokratia. Sen toimitsijoille demokratia on usein tarkoituksenmukaisuuskysymys: vaaditaan poliittista liberalismia niihin maihin, missä ei ole taloudellista liberalismia, mutta ei niihin, jotka ovat osa kapitalistista maailmanjärjestystä. Vaaditaan siis demokratiaa eli poliittista liberalismia Kiinaan tai Valko-Venäjälle, mutta ei Lähi-Idän tai Keski-Aasian kaasu- ja öljymaihin, jotka ovat diktatuureja. Demokratiaa pitäisi vaatia kaikkialle.

Demokratia on kansallista suvereenisuutta. Se on vapautta ulkoisesta hallinnasta ja

itsehallintoa. Se on oikeutta rajoittaa muiden vallankäyttöä omissa asioissa.

Demokratia on kansallisvaltioiden synnyn ajan kieltä ja käsitteistöä. Kansallisvaltio on kättilöinyt demokratian, joka on syntynyt alistettujen kapinasta ja kehittynyt ylhäältä johdetuksi osallistumiseksi. Kansallisvaltiokin voi alistaa ja olla epädemokraattinen, ja silloin pitää voida vapaasti toimia valtion ylivaltaa vastaan.

Jos Espanja ei salli baskeille, Iso-Britannia Pohjois-Irlannille tai Ranska Korsikalle itsenäisyyttä, on epäjohdonmukaista, että nämä maat tuomitsevat Venäjän, joka ei salli tshetsheenien eroavan liittovaltiosta. EU:n perustuslakiinakaan ei olla kirjaamassa mahdollisuutta erota unionista.

Kansallisvaltio antoi tasavaltalaisille oikeuksia, jotka olivat pois feodaaliajan eliiteiltä. Se oli demokratiaa. Venäjällä ensin tsaarin ja sitten kommunistien diktatuuri viivästytti kansalaisvapauksien ja –oikeuksien jakoa yksilöille, ja siksi Venäjä kulkee demokratian eli poliittisen liberalismiin jälkijunassa. Venäjällä hypättiin ohi porvariston vallan ja poliittisen liberalismiin vaiheen oligarkkien ja presidentin valtaan. Ne eivät ole demokratiaa.

USA:ssa valtio syntyi historiattomasti, ikään kuin tyhjästä: tapettiin alkuperäiskansat ja hyväksyttiin kaikille samankielinen perustuslaki. USA:n metodi ei sovellu EU:hun. Euroopan alkuperäiskansoja ei voida kohdella tänään samalla tavalla.

Ei ole ylikansallista valtiollista demokratiaa. Suurin este sille on yhteisen kielen ja kulttuurin puute. On muitakin esteitä. Jos EU:sta tulee liittovaltio, se on valtio ilman kansaa. Myöskään YK tai sen alajärjestöt eivät ole demokraattisia. YK ei kuitenkaan uhkaa kansallisvaltion suvereenisuutta, jos valtio ei riko kansainvälistä oikeutta tai kansainvälisiä sopimuksia tavalla, jonka perusteella turvallisuusneuvosto päättää rangaistuksista.

Kansalliseen itsenäisyyteen kuuluu identiteetti, jonka tunnusmerkkejä ovat olleet biologiset verisiteet, alueellinen tilan hallinta, kielellinen yhteisyys sekä oma historia ja kulttuuri. Oma rahakin kuvaa suvereenisuutta, samoin sotaväki, joka on omassa komennossa toisin kuin Nato-joukot tai euroarmeija. Kansallinen oikeusperustaan taas on kasautunut tärkeää yhteistä historiallista kokemusta.

Yksilön itsetuntemus muodostuu usein edellä mainitun kansallisvaltioidentiteetin kautta ja kiinnittyy maantieteelliseen alueeseen. Kansa on - demokratia-merkityksessä - kuitenkin vain yksi yhteisöllisyyden tasoista. Suotuisimmat olosuhteet demokratialle ovat väestöltään homogeenisimmissa maissa. Turvallisuuden ja samaan joukkoon kuulumisen tarve saattavat haitata demokraattisten oikeuksien vapaata jakoa uusille maahanmuuttajille. Kansakunnan jäsenyys ei kuitenkaan edellytä etnistä yhteisyyttä, vaan sen perustana voi myös olla yksilöiden samanlainen tahto vapaudesta, veljeydestä ja tasa-arvosta kaikille.

Jos kansallisvaltioiden valtaa ajetaan alas, tilalle tulee uusi kansainvälinen järjestys ja pääomille rajaton maailma: globalisaatio. Se on yksinapaista valtaa. USA hallitsee - tarvittaessa väkivallalla ja laittomasti - kaikkia tiloja: maata, meriä, ilmaa, avaruutta ja informaatiota.

Itsehallinto

Demokratia on rahvaan vapaaehtoista osallistumista valtaan. Se on yhteisön jäsenten itsehallinnointia, mutta pelkkä itsehallinto ei ole demokratiaa. Demokratiaa on se, että itsehallinnolla on itse luodut säännöt ja konfliktien ratkaisumenetelmät.

Täysi itsehallinto ei ole mahdollista liittovaltiossa, joka asettaa kahleet kansalliselle demokratialle siirtämällä keskusvallalle lainsäädäntö- ja/tai toimeenpanovaltaa. Kun EU - tai Eurooppa - ei ole kansa, sitä ei ole mahdollista hallita kansanvaltaisesti. EU ei siis ole demokraattinen, eikä tälle ylikansalliselle liitolle pidä luovuttaa valtaa sen toiveen varassa, että kun sillä on valtaa, siitä tulee demokraattinen. Tekeillä on supervalta, jonka voima perustuu erilaisuuden standardisoimiseen samanlaisuudeksi. Siihen tarvitaan voimakas keskusvalta, ja se merkitsee irtiottoa kansojen ja kansalaisten itsehallinnosta. EU:n keskusvalta edustaa uuden poliittisen eliitin aatetta: federalistista hegemoniaa.

Demokratiaa ei ole vallankumous tai vallankaappaus, vaikka porvaristo nousikin Euroopassa valtaan vallankumouksilla. Kun laki on hallitsevan luokan poliittinen tahto, kulloisestakin valtaa pitävästä luokasta riippuu, onko demokratia porvarillista vai sitä yhteisöllisempää: sosialistista. Demokratian alku on kansanvaltaa, loppu ei.

Sosialismin kuuluu olla demokratiaa: poliittista liberalismia kaikille ja markkinat, jotka on vapautettu monopolien vallasta. Sen lisäksi sosialismi on yhteisöllisyyttä: pitää välittää

kanssaihmisistä. Jos EU:lle tulee perustuslaki, jokaisen sosialistin kuuluu vaatia, että sen on myös sosiaalinen peruskirja.

Demokratia ei ole sataprosenttista vapautta. Sille voidaan asettaa rajoja. Kansojen valtaa rajoittavat myös muut kansat; ei ole tarkkaa rajaa sen välillä, missä loppuu yksi kansa ja alkaa toinen. Demokratian rajoitukset eivät ole epädemokraattisia, jos niillä ei loukata vähemmistöjen oikeuksia.

Demokraattisilla päätöksillä pitää olla yleinen hyväksyttävyyys eli legitimitetti, ja edustuksellisten elinten on edustettava kaikkia tai ainakin mahdollisimman monia. EU:ssa perustuslakia valmistelee konventti, joka on epäedustava. Sen 105 jäsentä eivät edusta kattavasti yli 500 miljoonaa ihmistä, miestä ja naista. Se ei ole demokraattinen, vaikka sen jäsenissä on kaksi jokaisen jäsenmaan kansanedustuslaitoksen edustajaa. Mitä vähemmän on edustajia, sitä kapeampi on edustavuus. Federalisteille on konventtilaisten pienen lukumäärän johdosta kasautunut yliedustus kansallisen itsehallinnon puolustajien kustannuksella.

Siksi perustuslakikonventti tuottanee epätasapainoisen ehdotuksen, jossa EU:n vallanjaossa suositetaan yhteisömetodia hallitusten välisen metodin kustannuksella. Yhteisömetodi on huonompaa kansallista demokratiaa kuin hallitusten välinen metodi; onhan hallitusten nautittava kansallisten parlamenttien luottamusta.

Vähemmistövalta ei ole demokratiaa, mutta ei ole demokratiaa sekään, että päätökset tehdään enemmistöllä ilman asioiden yhteistä ennakkovalmistelua tai päätöksenteon avoimuutta. Jälkikäteen pitää demokraattiset päätökset kokea oikein tehdyiksi.

Kun ihmiset suostuvat itse oikeuksiensa supistamiseen, se on demokratiaa. Jos kansalainen ei halua sitoutua enemmistön tahtoon, hänen pitää voida toimia vapaasti uuden enemmistön synnyttämiseksi. Demokratiaa on suvaitsevaisuus vähemmistöön jääviä kohtaan.

Jos kansa on kaikkivaltias, kansalainen ei saa olla siihen nähden oikeudeton. On huonoa demokratiaa, jos kansalaiset siirretään uuteen alamaisuussuhteeseen pelkästään enemmistön päätöksellä. Samoin se, jos ihmiset pakotetaan ottamaan arvot ja tavoitteet annettuina. Kansalla pitää olla - ja jos ei ole, sen pitää itselleen ottaa - vastarintaoikeus enemmistödiktatuuria ja demokratian oligarkkeja vastaan.

Vain oikeudellisesti rajattu ja säädelty enemmistövalta on demokratiaa. Sen takia demokratia ja oikeusvaltio ovat kuin siamilaiset kaksoiset, ei ole toista ilman toista. Jokaisen on oltava samojen lakien alainen. Demokratiassa pitää olla vastuulliset sille, että laillisia päätöksiä yleisesti noudatetaan. Demokratiaa ovat myös kovat keinot demokratian puolustamiseksi. Poliisin, salaisen poliisin ja sotaväen pitää olla demokraattisessa valvonnassa.

Ihmisoikeudet

Demokratia on ennen muuta yhteisön ominaisuus, eikä se liity yksilöiden välisiin ihmissuhteisiin. Niiden kuvaamiseen sopivat paremmin muut käsitteet. Yhteisö ja yksilö ovat kuitenkin jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa ja muokkaavat toinen toistaan.

Ihminen on yksilö politiikassa äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden kautta, kansalaisyhteiskunnassa kokoontumis-, sananvapaus-, järjestäytymis- ja työtaisteluoikeuden kautta sekä taloudessa yksityisomistuksen ja markkinoille pääsyn kautta. Kun määritellään yksilön oikeudet ja vapaudet, sallittua pitää olla sen, mikä ei ole kiellettyä.

Hyvässä demokratiassa toteutuvat yksilön oikeudet ja vapaudet, jotka eivät ole synonyymeja, sekä tasa-arvo. Yksilöiden kuuluu saada yhteiskunnalta tukea ja turvaa, ja sorron estämisestä pitää olla oikeudelliset takeet. Ei ole demokratiaa, jos vallan subjektilla ovat oikeudet ja objektilla velvollisuudet. Demokratia ei kuitenkaan ole vain on/off-demokratiaa, vaan se on eri tasoilla erilaista.

Demokratiaan pitää kuulua absoluuttisia normeja, joita ei saa rikkoa. Pitää olla oikeus kieltäytyä sodasta, puolustaa ihmisoikeuksia ja vastustaa totalitarismia. On puolustettava rauhaa ja järjestystä kansallisesti tai kansainvälisoikeudellisesti laitonta väkivaltaa vastaan. Humanitaariset interventiot toisiin maihin eivät kuulu demokratiaan, jos ne eivät ole kansainvälisoikeudellisesti laillisia. Oikeutta ns. ennaltaehkäisyyn laittomin menetelmin ei voida perustella demokratian turvaamisella. Demokraattisesti valitut voivat tehdä päätöksiä esimerkiksi kurdien tapattamisesta Turkissa tai USA:n hyökkäämisestä Irakiin, mutta se ei ole demokratiaa. Laiton sota ei ole demokratiaa.

Kaikkien on sitouduttava ihmisoikeuksiin, joista on sovittu kansainvälisesti. Ne ovat demokratian absoluuttisia rajoja, joita ei saa alittaa.

Kun suojellaan vähemmistöä enemmistön mielivallalta, on määriteltävä absoluuttisia periaatteita, joita vastaan enemmistö ei voi hallita. Ihmisoikeudet rajoittavat valtioiden suvereniteettia oikeudellisissa kysymyksissä. Niitä on määritelty muun muassa YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa ja Euroopan ihmisoikeuksien yleissopimuksessa. Ihmisoikeudet ovat kansanvallan rajoituksia, jotka on kirjattava perustuslakeihin ja -sopimuksiin, jotta niitä ei voida äkkinäisesti kumota. Yhteisö pysyy parhaiten koossa vähemmistösuojalausekkeiden ja määräenemmistösäännösten avulla.

Yksilöillä on oikeuksia, joiden vastineena ovat toisia kohtaan tunnettavat velvollisuudet. Kysymykset yhteisön - tai kansan - oikeuksista yksilöön nähden ja yksilön velvollisuuksista kansaa - tai liittovaltiota - kohtaan ovat ongelmallisia. Ne on ratkaistava demokraattisesti.

Mediademokratia

Demokratiaa on oikeus tietoon ja sivistykseen kaikille, ja tiedon hankintavälineiden pitää olla kaikkien saatavilla. Epädemokraattista vallankäyttöä on tietojen salaaminen vapailta kansalaisilta. Se on monien EU-maiden hallitusten tapa hallita.

Demokratiaa on pyrkimys kehittää yhteiskunnassa sivistyksellistä valtaa, ja tietoyhteiskunnan pitää olla koulutusyhteiskunta. Pitää taistella tieteen puolesta mutta varoa sen totalitaarisia saavutuksia. Tieteeseen ei kuulu demokratia eikä sen tehtävä ole laajentaa demokratiaa.

Sananvapaudessa on kysymys valtiota ja julkisen toiminnan subjekteja velvoittavasta asiasta. Demokratiaa on vapaa media. Median oltava vapaa demokratian subjekteille, keitä he ovatkin. Mediademokratiaa on kaikkien etujen ja etuisuuksien esilläpito, sorron ja riiston järjestelmien paljastaminen sekä demokraattisten toimintamuotojen tukeminen. Kun demokraattinen vapaus on toisinajattelun vapautta, sille pitää olla julkista tilaa. Kaupallinen media näyttää vieraannuttavan kansalaisia oikeudesta osallistua päätöksentekoon ja valvoa vallan subjekteja. Uuskapitalismissa tuhotaan kaupallistamalla yhteiskunnan laitoksia, jotka demokratisoivat tietoa.

Taloudellinen ei-demokratia

Feodalismin kukistuttua demokratia on ollut porvariluokan valtaa valtioon, mutta ei talouteen. Talous on - toisin kuin valtio - suvereeni, ja kansainvälinen kapitalisti on riippumaton valtioista. Sen suvereenisuuden perustana ovat näkymättömät jalat: pääomat ottavat jalat alleen, jos niitä rasitetaan demokraattisilla päätöksillä.

Kapitalistit tarvitsevat kuitenkin valtioiden väkivaltakonetta turvaamaan yksityisomaisuuden suojan sekä kurin ja alistamisen lailliset muodot. Valtiovalta antaa laillisuuden kapitalismin logiikan toimeenpanolle.

Työmarkkinoilla tulopolitiikka voi olla kokonaisuuden valtaa osiin, eikä se silloin ole itsehallintoa eikä sopimusvapautta. Jos korporatiiviset valtarakenteet määräävät valtion, työnantajien ja ammattiliittojen tekemisistä, ne rajoittavat demokratiaa. Demokratiaa eivät ole vallan kartellit.

Talous on vapauden valtakunta, jossa ei ole voimankäytölle ja -näytölle rajoja. Markkinoiden epädemokraattisen piirre on se, että niillä omistetaan oikeuksia, joiden avulla ne suljetaan pois muiden ulottuvilta. Tarvitaan monopolien vastainen lainsäädäntö, jolla turvataan uusien yrittäjien pääsy markkinoille. Sitä estävät ylikansalliset suuryritykset hankkimalla itselleen myös mitä erilaisimmin patentein monopolivaltaa. Monopolivalta ei ole demokratiaa. Sen takia pienyritykset tarvitsevat markkinoilla suojelua suuryrityksiä vastaan.

Valtion yhtiöiden yksityistäminen on taloudellista liberalismia, joka ei ole demokratiaa, kun taas valtion omistus voi olla demokratiaa.

Vaalit

Demokratia on kokorajoitteista eikä sille ole teknisiä edellytyksiä (yhteistä valmistelua, kielellistä tasa-arvoa tai vähemmistöjen suojelua), jos yhteisöt ovat liian suuria. Yhteisön koon kasvaessa demokratia huononee laadullisesti. Se liudentuu yksikön koon kasvaessa. Edustuksellinen demokratia toimii parhaiten sellaisten yleisten vaalien kautta, joissa jokaisella on yhtäläinen äänioikeus. Asioiden valmistelussa hyvään demokratiaan kuulu oikeus omaan kieleen. Europarlamentissa - tai perustuslakikonventissa - ei ole täysi kielellinen demokratia.

Demokratiaa voi myös olla suora, epäedustuksellinen demokratia, esimerkiksi kansanäänestykset. Jos EU:n perustuslaista järjestetään kansanäänestys, tulos pitää laskea maittain, koska EU ei koostu kansasta vaan kansoista. Jos ylikansallinen perustuslaki ei saa jonkun kansan hyväksyntää, se ei myöskään saa legitimitettä.

Demokratiaa on poliittisten asioiden ja päätösten yhteinen ja julkinen valmistelu, vaalisalaisuus sekä valintojen määräaikaisuus. Julkisessa keskustelussa pitää päästä esille vaihtoehtoja ja kritiikkiä. Jos vaaleissa vaalipropaganda ja ehdokkaiden tai vaihtoehtojen esittely vääristyvät jonkun osapuolen hyväksi, vaalit tai kansanäänestykset eivät ole demokraattisia. Demokratiaan heikennettiin Irlannissa, kun siellä lopetettiin vaihtoehtojen tasapuolinen esittely julkisilla varoilla sen jälkeen, kun kansa äänesti "väärin" Nizzan sopimuksesta. Demokratiaan kuuluu vaalirahoituksen julkisuus sekä kaikkien vaihtoehtojen esittely ennalta, niin myös niiden tasasuhtainen vaaleja edeltävä rahoitus.

Europuolueiden varaan rakentuva europarlamentarismi on demokratiaa ilman, että toteutuvat sen kaikki puolet, esimerkiksi laaja kansallinen edustavuus. Europarlamentin vaatima yleiseurooppalainen listavaali on ei-demokratiaa.

Parlamentarismi kuuluu porvarilliseen demokratiaan. Se on sitä, että lait laaditaan hallituksen ehdotuksesta parlamentissa ja että toimeenpanovallan käyttäjien on nautittava parlamentin luottamusta. Demokratiaan kuuluu päätöksentekijöiden ja virkamiesten julkinen valvonta. Jos yhteisön valtaapitävä väärinkäyttää valtaoikeuksia, ne on häneltä riistettävä.

Äänioikeuden käyttö tuottaa niille, joille valtaa vaaleissa ja äänestyksissä delegoidaan, legitimitetin. Oikeus osallistua ei ole velvollisuus osallistua, ja alhainen osallistumisprosentti merkitsee demokratian kriisiä: poliittinen valta ei ole yleisesti hyväksyttyä.

Useimmissa EU-maissa käytössä oleva vaalitapa ei ole demokraattinen ja voi kaventaa vähemmistöjen mahdollisuutta saada ääni kuuluviin. Äänikynnysten käyttö voi estää uusia aatteita pääsemästä esille. Ranskan vaalijärjestelmä tuhoaa edustuksellisen moninaisuuden, eikä se ole demokraattinen. Listavaalijärjestelmä on usein puolueiden diktatuuria, eikä se ole yhtä suoraa demokratiaa kuin henkilövaali. Isossa-Britanniassa pääministeri sitoo kabinetillaan vaaleilla valittujen edustajien edut omiin etuihinsa.

Jos EU:lle määrätään yhteiset perustuslailliset arvot, niiden sisältö pitää kirjoittaa auki. Ei pidä vaatia demokratiaa, jos ei kerrota, mitä vaaditaan, kun vaaditaan demokratiaa.